ואי צורבא מרבנן הוא אפילו עצמו כי הא דרב אשי הוה ידיע ליה בסהדותא לרב כהנא אמר ליה מי דכיר מר האי סהדותא אמר ליה לא ולאו הכי והכי הוה א"ל לא ידענא לסוף אידכר רב אשי אסהיד ליה חזייה לרב כהנא דהוה מחסם א"ל מי סברת עלך קא סמיכנא אנא הוא דרמאי אנפשאי ואדכרי תנן התם התלוליות הקרובות בין לעיר ובין לדרך אחד חדשות ואחד ישנות טמאות הרחוקות חדשות טהורות ישנות טמאות איזוהי קרובה חמשים אמה ואיזו היא ישנה ששים שנה דברי ר"מ רבי יהודה אומר קרובה שאין קרובה הימנה ישנה שאין אדם זוכרה מאי עיר ומאי דרך אילימא עיר עיר ממש דרך דרך ממש מספיקא מי מחזקינן טומאה והאמר ריש לקיש עילה מצאו וטהרו ארץ ישראל א"ר זירא עיר הסמוכה לבית הקברות ודרך דרך בית הקברות בשלמא דרך בית הקברות דזמנין דמתרמי בין השמשות ומקרו קברו בתל אלא עיר הסמוכה לבית הקברות כולהי לבית הקברות אזלי אמר רבי חנינא מתוך שהנשים קוברות שם נפליהן ומוכי שחין זרועותיהם עד חמשים אמה אזלא איהי לחודה טפי דברא איניש בהדה ולבית הקברות אזלא הלכך טומאה בארץ ישראל לא מחזקינן אמר רב חסדא ש"מ מרבי מאיר האי סהדותא עד שיתין שנין מידכר טפי לא מידכר ולא היא התם הוא דלא רמיא עליה אבל הכא כיון דרמי עליה אפילו טובא נמי: **מתני'** זה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חבירי וזה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חבירי הרי אלו נאמנין זה אומר זה כתב ידי וזה אומר זה כתב ידי צריכין לצרף עמהם אחר דברי רבי וחכמים אומרים אינם צריכין לצרף עמהן אחר אלא נאמן אדם לומר זה כתב ידי: **גמ'** כשתימצי לומר לדברי רבי

על

ואי צורבא מרבנן הוא. העד: **אפי' לעצמו.** של בעל דין. דצורבא דרבנן אי לאו דכי רמי אנפשיה מדכר שפיר לא הוה סמיך אספיקא למיקם ולאסהודי: **מחסם.** מגמגם. תמה על רב אשי שהעיד בדבר: **התלוליות.** תילי קרקע. ודרך בני אדם לקבור בתל משום דאין בני אדם מטין מן הדרך לעבור עליו. ועיר ודרך לקמן מפרש להו: **אחד חדשות.** שאין זמן רחוק שלא היה כאן תל דאיכא למימר כיון דחדשה היא אם איתא שנקבר שם מת מדכר דכיר ליה אפ"ה טמאות מספק דכיון דסמוכה לעיר איכא למימר אשה יחידה הלכה וקברה שם נפל שלה: **הרחוקות.** דאין אשה יחידה הולכת שם: **חדשות טהורות.** דאם איתא דנקבר ביה הוו ידעי ליה: **ישנות טמאות.** שכבר נשתכח הדבר מן היודעים: **ואיזו היא קרובה.** לעיר שאנו אומרים עליה שאף החדשה טמאה חמשים אמה: **ואיזו היא ישנה.** שאנו אומרים עליה שאפי' היא רחוקה טמאה ששים שנה: **שאין קרובה הימנה.** אבל אם יש קרובה הימנה אפי' היא בתוך חמשים אמה הויא כרחוקה וחדשה טהורה דאם איתא דהלכה אשה יחידה לקבור לא שבקה קרובה הימנה ואזלא לגבי דהך: **שאין אדם זוכרה.** שאין אדם אומר זכור אני שלא היה כאן תל ובימי נעשה תל זה כאן: **עילה מצאו.** עלילה בעלמא מצאו חכמים והחזיקו בה לתלות עליה ולטהר את ארץ ישראל במסכת נזיר בפרק בתרא. אלמא מספיקא לא מחזקינן טומאה בקרקעה של ארץ ישראל: **וטיהרו את א"י גרסי'** ולא גרסינן כל: **דמתרמי בין השמשות.** של ערב השבת ואין שהות לילך עד בית הקברות: **ומוכי שחין.** שאבריהן נופלין או שחותכין אותן. ואבר מן החי מטמא כאבר מן המת כדאמרינן בהעור והרוטב (חולין קכט:): **ש"מ.** מדקתני לעיל איזו היא ישנה ששים שנה וטעמא משום דלא דכירי לה הוא האי סהדות' כו': **אבל הכא.** שעשאוהו עד בדבר אפילו טובא נמי סמכינן אסהדותיה אי מסהיד: **מתני' הרי אלו נאמנין.** דאיכא תרי סהדי דמסהדי אכל כתב וכתב: **צריכים לצרף עמהן אחר.** שיכיר כתב ידי שניהם דתרי סהדי בעינן אכל כתב וכתב וטעמא מפרש בגמרא: **גמ' כשתימצי לומר לדברי רבי.** כשתעמוד לסוף דבריו קסבר

על

שטרו כב"ד ויש לומר דע"א בשטר לא חשיב שטר אלא אותו שיש בו שני עדים דומיא דספר מקנה והא דאמר בגט פשוט (ב"ב דף קסה.) על אחד בכתב ועל אחד בעל פה אין מצטרפין דמשמע הא שניהם בשטר אפילו בשתי אגרות מצטרפין התם איירי כגון שהאחד בשטר והאחד בעל פה לא שאומר שראה הוא המלוה אלא שראה מסירת השטר מלוה למלוה דהוי כשניהם החתומים בשטר וא"נ דאמר עדי מסירה כרתי ועוד דבירושלמי מפרש עד א' בשטר היינו ששניהם חתומים בשטר וקיימו כתב ידו של אחד ולא מצאו לקיים כתב ידו של שני ומ"מ נהי דעד אחד לא חשיב שטר לענין שאם יבואו עדים ויאמרו כך ראינו בשטר דחשבינן להו כעד מפי עד עדות מיהא הוי ויכול לשלוח כתב ידו לב"ד ולא חשיב מפיהם ולא מפי כתבם כיון שהוא זוכר העדות ורש"י פי' בפירוש החומש מפיהם ולא מפי כתבם שלא ישלח בכתב עדותו לב"ד א"כ אומר ר"י דע"א מועיל בשטר אם יש שני שטרות בכל אחד חתום עד א' חשוב כשטר שלם וכ"ת א"כ בשמעתין יביא כתבו לב"ד אפילו אינו זוכר כלל ויש לומר דלא חשיב שטר אלא כשעשוי מדעת שניהם מדעת הלוה שהוא חייב אז חשיב שטר אבל הכא שכותב עדותו שלא מדעת הלוה לא חשיב שטרא והקשה ה"ר שמואל מוורדו"ן דאמר בחזקת הבתים (ב"ב דף מ. ושם) מחאה בפני שנים וא"צ לומר כתובו ומה מועיל כתובו כיון דאין עשוי מדעת המחזיק ולפי מה שפירשנו דעדות מיהא הוי כל זמן שזוכר אתי שפיר מיהו בלאו הכי מתרץ ר"י דגבי מחאה הקילו שאינה אלא מדרבנן דהכי נמי הקילו לומר דמחאה שלא בפניו הויא מחאה אע"פ שלפעמים לא ישמע וסמכו על זה דחברך חברא אית ליה וכן במודעא בפני שנים הקילו לכתוב להציל אנוס מאונסו ועוד אומר ר"י דלא בעינן דעת שניהם והכא היה יכול להביא שטרו אם היה כתוב כתיקון שטרות אבל הכא מיירי שאינו כתוב כסדר השטר אלא זכרון דברים בעלמא ומתוך הירושלמי נראה לפ' בענין אחר סוגיא זו דקאמר התם רב הונא כרבי ור' יוחנן כרבנן פירוש כשהעדים באים לקיים חתימתן אם זוכרין המלוה בלא שטר אפי' לרבי א"צ לצרף עמהן אחר מן השוק דעל מנה שבשטר הן מעידין וכשאין זוכרים המלוה אפילו ע"י השטר אפי' רבנן מודו דצריכין לצרף עמהן דעל כרחין אין מעידין אלא על כתב ידן וכי פליגי היינו כשזוכרין המלוה ע"י השטר דלרבנן חשיב זכירה ועל מנה הן מעידין ולרבי לא חשיב זכירה ולשון כותב אדם לא משמע הכי: **אחד** חדשות ואחד ישנות. תימה דהכא מזכיר שאינו פשוט קודם וכן בהחולץ (יבמות דף מח.) לא יתארסו ולא ינשאו עד שיהו להן ג' חדשים אחד בתולות ואחד בעולות מזכיר אירוסין קודם נישואין ובתולות קודם בעולות דהיינו שאינו פשוט קודם ובר"ה (דף כט:) תנן אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו ב"ד התם נקט דבר פשוט ברישא וכן בב"ק (דף נ:) אחד החופר בור שיח ומערה ובמס' סוטה (דף מג.) אחד הבונה ואחד הלוקח כו' גבי מערכי מלחמה ורש"י נמי גרים בפ"ק דסוכה (דף כ. ושם) גבי מחצלת גדולה שעשאה לשכיבה טמאה ואין מסככין בה רבי אליעזר אומר אחת קטנה ואחת גדולה ופריך א' גדולה וא' קטנה מבעי ליה והיה כתוב בספרים להפך ורש"י מהפך הגירסא משום דדרך התנאים להזכיר הפשוט קודם ואומר ר"י דהיכא דקאי אפלוגתא או אקרא מזכיר הפשוט קודם כי הכא דפליג ר' אליעזר את"ק בסוכה והוה ליה למימר אחת גדולה שאתה מודה לי כך תודה בקטנה וכן אחד יבנה פליג אדר' אליעזר דאמר לא התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו תוקעין אלא ביבנה בלבד ובב"ק (דף נ:) ובסוטה (דף מג.) קאי אקרא אבל הכא ובהחולץ לא קאי אמידי אין להקפיד איזה נשנה תחלה: [וע' תוס' שבת כ: ד"ה אחד מבושל פסחים פה. קח: סוכה כ. זבחים לב: ד"ה אי הכי ומנחות סג: ד"ה אחד שבת ועי' תוס' קדושין יג. ד"ה כשם]: **טמאות.** פירש בקונטרס דבקרובות אפילו חדשות טמאות משום דאזלא איהי לחודה ואין ידוע אם קברה שם אבל רחוקה דדברא איניש בהדה ואלמלי קברה איניש דאזיל בהדה היה מגלה ולפיכך ישנות טמאות דאע"פ דדברא איניש בהדה נשתכח הדבר וקשה [לר"י] דאם כן אמאי נ"ל בסמוך דדברא איניש בהדה ולבית הקברות אזלא לא הוה ליה למימר אלא דדברא איניש בהדה ותו לא ולכן טפי חדשות טהורות דאם איתא דקברה שם היה הדבר ידוע ועוד אי לבית הקברות אזלא ישנות אמאי טמאות ונראה לר"י כר"ח דפירש דישנות טמאות אפילו רחוקות דחיישינן שמא קרובות היו שהיה העיר אצלה וחרב ולפי זה לא נאמר משום דדברא איניש בהדה היה ידוע יותר ולהכי איצטריך לומר ולבית הקברות אזלא: **עילה** מצאו. פירש רבינו חננאל ללע ותלו הטומאה באותה ללע והשאר טהרו:

על

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פ"ח מהל' עדות הלכה ג סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סימן כח סעיף יד:

מ ב ג ד ה מיי' פ"ח מהלכות טומאת מת הלכה ג:

מא ו טוש"ע ח"מ סימן כח סעיף יג:

מב ז ח טוש"ע ח"מ סימן מו סעיף י:

מסורת הש"ס

א) אהלות פט"ז מ"ב, ב) נזיר סה:, ג) [דברים יט טו], ד) [ר"ת הגיה דנקט אחד חדשות לפי שכל דבר חדש הוא תחלה ואח"כ ישן וכמו כן באירוסין קודם נישואין ובתולות שהם קודם בעולות. ומ"מ קשה דבפרק כיצד צולין (דף פה.) קאמר אחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח אע"ג שאין בו מוח פשוט יותר שיש בו משום ועצם לא תשברו בו והתם לא שייך האי טעמא וצריך לפרש כדפר"י. תוי' עה"ג], ה) ומאי למימר דתרי טעמי לטיבותא נקט. תו"י].

גליון הש"ס

גמ' שאין אדם זוכרה. עיין תוס' יו"ט פי"ב מ"ג דכ"ב ד"ה לא יסמוך:

תוספות רי"ד

מעידים ולמה אומר הברייתא שאין נאמנים ור"נ אמר תרי ותרי נינהו חשובה בודאי כי אמרי להו גזלנים אתם או קרובים אתם נאמנים משום דמסלקי להו מתורת עדות לגמרי אבל כשאומרים קטנים הייתם או קרובים הייתם כיון דמודו דהשתא בני עדות נינהו ומסהדי על ההיא זימנא בלחוד הוו להו תרי ותרי דהא השתא הם כשרי' לעדות ואמרי לא היינו קטנים לא היינו קרובים ומש"ה לא מהימנינן לבתראי. ומקשינן אמאי קאמר ת"ק שאין נאמנים ומגבינן ביה תרי ותרי נינהו ועל כולן מקשינן בין על אנוסים היו בין על קטנים היו בין על קרובים היו אלא א"ר נחמן אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה מידי דהוה אנכסי דבר שטיא דבר שטיא זבין נכסיה. פירוש מכר קרקעותיו אתו בי תרי ואמרי כשהוא חלים וכן פי' בריא ואתו בי תרי ואמרו כשהוא שוטה וכן ואר"א אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי נכסים בחזקת בר שטיא פי' ואע"פ שתפס המלוה מוציאים מידו דשלא כדין תפס דומיא דבר שטיא שהיה הנכסים ביד הלוקח ואר"נ דאוקי נכסים בחזקת בר שטיא ולא אמרן פי' אוקי נכסים בחזקת בר שטיא אלא דאית ליה חזקה דאבהתיה פירוש חזקה שנכסים הללו היו של אבותיו אבל לית ליה חזקה דאבהתיה אלא חזקה דנפשיה פירוש שקנאם הוא והוחזקו בידו אמרינן כשהוא שוטה זבן וכשהוא שוטה זבין פי' כקנייתו כך מכירתו ואין חזקתו חזקה לבטל מכירתו ע' בפ"ג דיבמות: א"ר אבהו אין מזימין את העדים אלא בפניהם ומכחישין את העדים שלא בפניהם והזמה שלא בפניהם נהי דהזמה לא הוי הכחשה מיהא הוי פירוש בהזמה דמענש בכאשר זמם בעי' בפניהם אבל בהכחשה דלא מיענש לא בעי' בפניהם א) פי' המורה נהי דהזמה לא הוי לעונשן לא נפשות ולא ממון הכחשה הוי לבטל עדותן: אמר מר או שכת"י יוצא ממקום אחר משטר שקרא עליו ערעור והוחזק בב"ד אין נאמנים קרא עליו ערעור אין לא קרא עליו ערעור והוחזק בב"ד לא מסייע ליה לרבי אסי דאמר ר"א אין מקיימין את השטר אלא משטר שקרא עליו ערעור והוחזק בב"ד פי' אין מקיימין את השטר מתוך שטר אחר אלא אם כן קרא ערעור על אותו שטר האחר והוחזק בב"ד ע"י עדיו דאי לא קרא עליו ערעור חיישינן דלמא ההוא גופיה מזויף הוא: אמרי נהרדעא אין מקיימין את השטר אלא משתי שדות והלקוחות אכלו ג' שנים ע"י שטרות הללו מקיימין שטר שלישי מהם אם דומין החתימות ובשופי פי' כשהן בלא ערעור ולא פליגי נהרדעאי אברייתא דהאי דבעי שתי שטרות של שתי שדות כגון דלא מקיימי מש"ה בעי' שאכלום בעליהם בשופי ג' שנים אבל אם [הם] מקיימין אפי' מחד מקיימין אמר ר"ש בר אשי וביוצא מת"י אחר פי' ששני שטרות הללו שמקיימין השלישי מהן יוצאים מת"י איש אחר אבל מתחת ידו לא פי' של זה המוציא את השלישי מ"ש מתחת ידו דלא דלמא זיופי זייף פי' הסתכל בכתב של אותן שני שטרות וכוון וחתם הוא בעצמו את השלישי דוגמת אותן חתימות מתחת יד אחר נמי דלמא אזיל וחזא ואתא וזייף כולי האי לא מצי מכוין פי' שהמזייף צריך שיהא הכתב לפניו ויראה אות באות והלואי שיוכל לכוין ולצמצם ולעשות כמוהו: ת"ר כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה אפילו לאחר כמה שנים פי'

תוספות רי"ד (המשך)

אם עשהו עד בדבר וירא לשכחו כותבו על חתיכת קלף ומצניעה ומעיד ע"פ אותו כתב אפילו לאחר כמה שנים א"ר הונא והוא שזוכרה מעצמו פי' בלא ראיית השטר זוכר קצת מעדותו מאליו ואין זה מדבר משטר שיצא מת"י ומסרו למלוה או ללוקח דהתם אע"ג דלא דכירי לסהדותייהו כלל כיון שמעיד שזה כת"י ומקיים חתימתו או אחרים מעידין על חתימתו השטר קיים ואף על פי שאינו זוכר עדותו ואע"פ שמת חתימתו קיימת שעדים המעידים על השטר נעשה. כמי שנחקרה עדותן בב"ד ולא מיירי הכא אלא בעודו תחת ידו כגון ספר זכרונות שאדם כותב בו עסקיו שלא ישכחם גם העדות זו שנאמרה לו בפה כתבה שם שלא ישכחנה ומ"ה א"ר הונא והוא שזוכרה מעצמו אבל אם שכחה בטל כתבו ואל יראה ויעיד מתוך כתבו ואהני ליה כתבא שיעיין שם לפרקים ולא (יטרחנה) [ישכחנה] ור"י אמר אף על פי שאינו זוכרה מעצמו פי' אלא לאחר שראה השטר נותן בלבו ויזכיר שלא נשתכחה ממנו כל כך רק כשמזכירים אותו נזכר אבל אם אינו נזכר כלל לא דהכי אמרינן בפרק ד' אחין לינחוהו גבי עדים אם מדכירי ליתי ולסהודי ואי לא זמנין דחזי מכתבא ומסהדי ורחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם: (ארב"א) [אמר רבא] שמע מיניה מר' יוחנן הני תרי דידעי בסהדותא ומינשי חד מינייהו מדכיר ליה חבריה ומדכר איבעיא להו מלוה בעצמו מאי פי' אם בעל דין מזכירו עד שנזכר מאי ר"ח אמר אפילו מלוה בעצמו מר בר אשי אמר (אפי') מלוה בעצמו לא והלכתא מלוה בעצמו לא ואי צורבא מרבנן אפילו מלוה בעצמו פי' דאי לאו רמי אנפשי' ומדכיר שפיר לא הוי סמיך אספיקא למיקם לאסהודי כי הא דרב אשי הו"ל סהדותא לרב כהנא א"ל מדכיר מר ההוא סהדותא א"ל לא א"ל ולאו הכי והכי הוה א"ל לא ידענא לסוף אדכיר ר"א ואזיל אסהיד ליה חזיי לרב כהנא דהוה קא מחסם פי' מגמגם פי' להמוה על ר"א שהעיד בדבר א"ל מי סברת עלך קסמכנא אנא רמאי אנפשאי ואידכרי עיין בפסקי בפרק ד' אחין: **מתני'** זה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חבירי וזה אומר זה כת"י וזה כת"י של חבירי הרי אלו נאמנים זה אומר זה כתב ידי וזה כת"י צריכים שיצטרף אחר עמהן דברי רבי ותכ"א אין צריכין לצרף עמהן אחר אלא נאמן אדם לומר זה כתב ידי. רבי סבר תרי סהדי בעי' אכל חתימה וחתימה הלכך אם כל אחד העיד על שלו ועל של חבירו יש שני עדים אכל חתימה וחתימה ואם כל אחד ואחד מעיד על שלו ולא על של חבירו צריכים לצרף עמהן אחר שיכיר שתי החתימות שיבואו על כל חתימה שני עדים. וחכמים סברי כל אחד נאמן על חתימתו שבודאי כשבאו העדים צריכים להיות שנים על כל חתימה וחתימה אבל כשעדי השטר הן בעצמן מקיימין חתימתן אין צריכין צירוף אלא כל אחד נאמן לומר זה כתב ידי ופריש תלמודא טעמייהו

א) נ"ל והוא שלא בפניהם הכחשה מיהו הוי פי' המורה וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones